

**Vogelwerkgroep Vlietland, Werkgroep Milieubeheer Leiden,
Beheerscommissie Vogelplas Starrevaart,
Recreatiecentrum Vlietland B.V.**
(organisaties die zitting hadden in de Klankbordgroep Herinrichting Meeslouwerplas)

p.a. Donklaan 23, 2254 AA Voorschoten en
Rietpolderweg 1, 2262 BM Leidschendam

 LEIDSCHENDAM VOORBURG			
Vlietland recreatiegebied		Recreatiecentrum Vlietland B.V.	
		Rietpolderweg 1, 2262 BM - Leidschendam	
		Tel: 071-5612100, Fax: 071-5622441	
		Mail: vlietland@vlietland.com	
www.vlietland.com • bank: Rabo 36.61.18.668, KvK Haaglanden 27108948			

AANGETEKEND! (en per e-mail)

Leidschendam/Voorschoten, vrijdag 19 januari 2024.

Het dagelijks bestuur van
het Hoogheemraadschap van Rijnland,
Archimedesweg 1, 2333 CM Leiden.

Onderwerp: de voorschriften van het bevoegd gezag, in casu het Hoogheemraadschap Rijnland voor het stabiliseren van de oevers van de Meeslouwerplas, het verbeteren van de ecologische kwaliteit van de Meeslouwerplas en het uitbreiden en verbeteren van de recreatiewaarde van het gebied en de naleving van deze voorschriften door de vergunninghouder (èn de vergunningverlener)

De bedoeling van deze brief

Op woensdag 8 november 2023 heeft de tweede ondergetekende van deze brief (te weten de heer Ter Keurs) in de vergadering van uw commissie 'Voldoende Water en Waterkwaliteit' ingesproken over agendapunt 4.4 **VV TKN-memo Afronding oplevering project Meeslouwerplas**. Dit memo komt er kortweg op neer, dat het college de eindoplevering wil accepteren, ook al is *"na verontdieping (...) niet overal in de plas een afdeklaag aangebracht"*.

De heer Ter Keurs heeft daarop in genoemde vergadering gereageerd met de stelling, dat er *"veel meer aan de hand"* is met de werkzaamheden van BAM in de Meeslouwerplas dan dat er *"niet overal in de plas een afdeklaag (is) aangebracht"* en hij heeft daar ter plaatse ook een aantal voorbeelden van gegeven.

Omdat Dijkgraaf en Hoogheemraden van het Hoogheemraadschap van Rijnland (hierna kortweg: Rijnland) aan BAM vergunning hebben verleend, kunnen wij ons voorstellen dat er ook bij u behoefte bestaat aan een meer systematische toetsing van het feitelijke resultaat van de werkzaamheden van BAM in de Meeslouwerplas aan de eisen die Rijnland aan die werkzaamheden heeft gesteld.

Daartoe hebben we hieronder eerst in aparte paragrafen achtereenvolgens de eisen opgesomd die Rijnland in **de Watervergunning** en **de Nota Bodembeheer Vlietland** heeft gesteld aan de werkzaamheden waarvoor BAM in 2010 vergunning heeft gevraagd. Daarna hebben we in een volgende paragraaf puntsgewijze weergegeven wat het feitelijk gerealiseerde resultaat is van deze werkzaamheden. We beginnen met de Watervergunning.

De Watervergunning V.50892 van het Hoogheemraadschap van Rijnland

Op 29 november 2010 besloten Dijkgraaf en Hoogheemraden van Rijnland aan BAM voor een periode van 10 jaar *"vergunning te verlenen voor het brengen en hebben van grond en bagger in primair boezemwater ten behoeve van herstel van de stabiliteit van de oever en de herinrichting van de Meeslouwerplas te Leidschendam"*.

Voor wat betreft de taluds verbinden Dijkgraaf en Hoogheemraden hieraan een aantal *"bijzondere voorschriften"*. Zo wordt *"de bestaande oever van de Meeslouwerplas (...) voor 100% ingericht met oeverzone of eufotische zone"*¹ (van maximaal *"80 meter"* breed vanaf de oever).

Bij de vergunning wordt door Rijnland onder meer overwogen, dat de verlening daarvan verenigbaar moet zijn met de *"bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen en vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen"*.

Verder wordt door Rijnland overwogen, dat de voornemens van BAM voor het oeverherstel en de verontdieping van de Meeslouwerplas voldoen aan de eisen (en dat de vergunning dus **terecht** verleend wordt): *"De kern van deze Watervergunning V50892 is het herstel van de stabiliteit van de oevers van de Meeslouwerplas. De onderwatertaluds worden aangevuld met grond en bagger zodat de stabiliteit van de*

¹ Een eufotische zone wordt door het Informatiehuis Water, een samenwerkingsprogramma van Rijkswaterstaat, de waterschappen en de provincies, gedefinieerd als *"een zone in het oppervlaktewater waarin de lichtsterkte zodanig is dat het fotosyntheseproces werkt"* (zie <https://www.aquo.nl/index.php/ld-6cf05867-4906-4ad9-84a5-6976085bfce8>).

oevers op een dusdanig niveau wordt gebracht dat recreatie weer doorgang kan vinden. In samenwerking met het hoogheemraadschap van Rijnland is het werk uitgebreid met het uitvoeren van maatregelen om de doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water (verder: KRW) te behalen” (vetgedrukte van ons).

Volgens Rijnland is de vergunning verleend **“om te waarborgen”**, dat wat BAM van plan was *“resulteert in een ecologisch waardevolle plas zoals die is omschreven in de KRW”* (en dat het diepe-puttenbeleid van Rijnland zou worden gevolgd; vetgedrukte van ons).

De Nota Bodembeheer Vlietland van het Hoogheemraadschap van Rijnland

Rijnland heeft ingestemd met de herinrichtingsplannen van BAM voor Vlietland *“mits het Inrichtingsplan zou worden aangepast aan het nog op te stellen **Nota bodembeheer**”*².

De Nota Bodembeheer Vlietland van 16 oktober 2013 noemt als *“maatschappelijke opgave”* voor de Meeslouwerplas:

- *“het stabiliseren van de oevers ten behoeve van de veiligheid en het huidige en toekomstige (recreatieve) gebruik veilig te kunnen stellen.*
- *het verbeteren van de ecologische kwaliteit van de plas, door onder andere de oever zo in te richten dat een geschikt habitat ontstaat voor flora en fauna. Dit heeft een positief effect op het bereiken van de ecologische doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), overige natuurwaarden en recreatie*³.
- *Het uitbreiden en verbeteren van de recreatiewaarde van het gebied”.*

De nota bepaalt ook, dat *“een afdeklaag met een hoge fosfaatbindingscapaciteit en een laag fosfaatgehalte gewenst”* is en dat *“de leeflaag (...) minimaal een halve meter dik (dient) te zijn en verder qua samenstelling geschikt te zijn voor de ontwikkeling van ondergedoken waterplanten”*. De kwaliteit van de deklaag moet volgens de nota verder zodanig zijn, dat daarmee *“de beoogde ontwikkeling van waterplanten en -dieren niet belemmerd”* wordt.

Voor **arseen** worden in de Nota Bodembeheer aanvullende eisen geformuleerd.

In hoofdstuk 5 (*“Handhaving en evaluatie”*) van de nota wordt benadrukt, dat ***“Rijnland (...) het bevoegd gezag (is) voor de toepassing van grond en bagger in de Meeslouwerplas. Zij controleert vanuit deze rol of de initiatiefnemer voldoet aan alle gestelde eisen”*** (ook aan de eisen die vermeld worden in de Nota Bodembeheer; vetgedrukte van ons).

In dezelfde paragraaf (5.2) van de nota wordt ook vermeld, dat *“monitoring van het oppervlaktewater van Vlietland (...) maandelijks plaats(vindt) in zowel de Meeslouwerplas als de Noordplas”* en dat *“in het inrichtings- cq. monitoringsplan per parameter signaal- en actiewaarden (zijn) bepaald”*, dit *“om te [kunnen, BCA&WtK] beslissen of ingrijpen noodzakelijk is”*.

De **signaalwaarde** wordt beschouwd *“als bovengrens (...) voor normale oppervlaktewaterkwaliteit. Overschrijding van deze waarde is voor Rijnland aanleiding om de oorzaak hiervan te achterhalen en zo nodig een strategie uit te zetten om dit in het vervolg te voorkomen”*.

² De **Nota Bodembeheer Vlietland - Gebiedspecifiek beleid Besluit Bodemkwaliteit** van Rijnland van 16 oktober 2013 (opgesteld *“om een locatiespecifieke afweging te maken voor de te hanteren normen”*).

³ Onder meer de volgende KRW-maatregelen zijn geformuleerd voor Vlietland (en de Meeslouwerplas): *“Verbeteren structuur door aanleg natuurvriendelijke oever en/of flauw hellend oevertalud, verondiepen en zoekgebied nieuwe plasjes en sloten in droog rietland”*.

De **actiewaarde** wordt beschouwd *“als ondergrens (...) voor afwijkende oppervlaktewaterkwaliteit. Overschrijding van de actiewaarde leidt direct tot staking van verwerking van baggerspecie en grond”* (vetgedrukte van ons).

In paragraaf 5.3 van de Nota Bodembeheer wordt aangegeven wat en hoe BAM (op basis van de resultaten van de monitoring en de nulsituatie) aan Rijnland moet **rapporteren na afronding van de werkzaamheden**. In deze paragraaf wordt bepaald, dat *“in deze rapportage wordt aangegeven hoe de uitvoering is verlopen en hoe de afdeklaag is aangebracht. Daarnaast geeft de initiatiefnemer aan of het gewenste eindbeeld van de herinrichting behaald is (...) In dit geval dient aangetoond te worden door de initiatiefnemer dat de oevers daadwerkelijk zijn aangelegd conform het inrichtingsplan”*.

Hierbij gaat het volgens de Nota Bodembeheer onmiskenbaar om het antwoord op de vraag of *“het beoogde eindbeeld of doelstelling van de herinrichting is behaald”*. **Indien** dat het geval is, draagt BAM de plas over aan de Provincie Zuid-Holland. De Provincie zal de plas vervolgens in beheer nemen en is dan volgens de nota als eigenaar *“verantwoordelijk voor het in stand houden van de toepassing en de afdeklaag en zo nodig herstel daarvan”*.

Het feitelijke resultaat van de werkzaamheden van BAM waarvoor vergunning is verleend

- Er is in de Meeslouwerplas nauwelijks grond gestort, maar vooral (deels vervuilde) bagger⁴. De werkzaamheden waarvoor vergunning is verleend hebben dan ook helemaal niet geleid tot *“herstel van de stabiliteit van de oever”* van de Meeslouwerplas.
- De stabiliteit van een beperkt deel van de oever van de Meeslouwerplas is pas na afloop van de werkzaamheden hersteld met grond uit de boortunnel van de RijnlandRoute⁵.
- Langs de oever van de Meeslouwerplas is nergens een *“oeverzone of eufotische zone”* aangebracht. Langs de oever kan dus ook geen drijfbladvegetatie (van Waterlelie, Gele plomp e.d.) meer verwacht te worden.
- De werkzaamheden in de Meeslouwerplas hebben niet geleid tot *“bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit”* van de plas:
 - Tijdens de vergunningsperiode hebben er 83 overschrijdingen van de actiewaarden voor verschillende chemische waterkwaliteitsvariabelen plaatsgevonden⁶.
 - De *“ecologische kwaliteit”* van de plas is niet verbeterd door de werkzaamheden waarvoor vergunning is verleend⁷.

⁴ In antwoord op vragen over Vlietland van de SP-fractie t.b.v. de vergadering van Provinciale Staten (PS) op 20 februari 2019 schreven Gedeputeerde Staten (GS), dat er *“in totaal (...) tot mei 2014 toen het aanbod van grond en bagger stilviel 881.568 m³ (is) gestort. Daarvan was 8000 m³ grond [0,9% van het totaal dus; BCA&WtK] en de rest bagger”*.

⁵ Zie ook wat dit betreft de antwoorden van GS op vragen van de SP-fractie over Vlietland t.b.v. de vergadering van PS op 20 februari 2019.

⁶ Zie onze brief van 30 september 2022 aan Dijkgraaf en Hoogheemraden van Rijnland met het verzoek om informatie over de rechtsgeldigheid van de afspraak dat de verwerking van baggerspecie en grond in de Meeslouwerplas bij overschrijding van actiewaarden alleen kon worden stilgelegd als er een causaal verband kon worden aangetoond tussen de werkzaamheden en de overschrijdingen.

⁷ Zie **1.** het rapport van Eco-Niche van juni 2019: Vijf jaar ecologische monitoring in de Meeslouwerplas te Leidschendam 2011 t/m 2015 een tussentijdse analyse en **2.** het concept-rapport van De Aquanoom van 3 juli 2023: Ecologische monitoring 2011-2021 Meeslouwerplas.

- De Meeslouwerplas is door de werkzaamheden nauwelijks verondiept (plaatselijk hoogstens enkele decimeters⁸), hoewel verondieping toch één van de KRW-maatregelen is voor Vlietland (en de Meeslouwerplas).
- De KRW-doelstellingen zijn door de werkzaamheden waarvoor vergunning is verleend bij lange na niet gehaald, hoewel de vergunning volgens Rijnland juist is verleend *“om te waarborgen”* (vetgedrukte van ons), dat wat BAM van plan was *“resulteert in een ecologisch waardevolle plas zoals die is omschreven in de KRW”*.
- De werkzaamheden waarvoor vergunning is verleend hebben niet geleid tot *“het uitbreiden en verbeteren van de recreatiewaarde van het gebied”*, wat in de Nota Bodembeheer een *“maatschappelijke opgave”* voor de Meeslouwerplas wordt genoemd (zie de tweede bullet hierboven voor wat betreft het herstel van de stabiliteit van de oevers).
- Ondanks een verscherpte norm voor **arseen** in het inrichtingsplan en aanvullende eisen voor arseen in de Nota Bodembeheer, zijn er in **2012/2013** toch één of twee partijen met arseen vervuilde bagger in de Meeslouwerplas gestort⁹. In paling uit de Meeslouwerplas werd in **2020** twee keer zoveel arseen aangetroffen als de consumptienorm en in rivierkreeft vier keer zoveel.
- In 2013 is er ook **asbesthoudende** bagger in de Meeslouwerplas gestort¹⁰.
- Al in 2013 klaagde de toezichthouder van Rijnland erover, dat de baggerschepen meubilair, fietsenrekken, plastic en ook vaten naar de Meeslouwerplas brachten, dat daar onvoldoende toezicht op was en dat daardoor een situatie was ontstaan *“waarbij de waterkwaliteit een hoog risico loopt”*. Er zouden zelfs accu's in de plas gestort zijn.

Het beoogde en het feitelijke gerealiseerde resultaat van de werkzaamheden van BAM

Indien BAM het in deze brief beschreven daadwerkelijk gerealiseerde resultaat bij de vergunningaanvraag zou hebben gepresenteerd als het **beoogde resultaat** van de werkzaamheden in de Meeslouwerplas, dan zou Rijnland de vergunning zeker hebben geweigerd.

Welke doorslaggevende argumenten zou Rijnland (als hét bevoegd gezag en eerstverantwoordelijke voor de waterkwaliteit van de Meeslouwerplas) dan nu kunnen hebben om het hierboven beschreven **daadwerkelijk gerealiseerde resultaat** van de werkzaamheden van BAM in de Meeslouwerplas wel te accepteren?

Al met al is er intussen een situatie ontstaan, dat BAM sowieso niet kan aangeven, dat *“het gewenste eindbeeld van de herinrichting behaald is”* en dat BAM ook niet kan aantonen, *“dat de oevers*

⁸ Alternatief plan BAM herinrichting Meeslouwerplas Versie 1.3 datum 28 augustus 2017 Bijlage 5: - Notitie D1 d.d. 16-02-2017 referentienummer 353109/01 Sweco - Nut en noodzaak van de afdeklaag in de Meeslouwerplas.

⁹ Het memo ter kennisname (Registratienummer: 20.094145; Onderwerp: resultaat onderzoek naar verontreiniging met arseen van vis in Meeslouwerplas; Datum: 08/12/2020) van Hoogheemraad Von Faber aan de Verenigde Vergadering vermeldt, dat *“rond 2013 (...) twee partijen baggerspecie (zijn) toegepast die achteraf gezien verdacht zijn op verhoogde gehalten asbest en arseen”*. Een brief van het hoofd van de afdeling handhaving namens dijkgraaf en hoogheemraden aan BAM van juli 2012 (Hervatting werkzaamheden Meeslouwerplas) vermeldt, dat *“op 16 juli 2012 (...) door de politie Haaglanden (is) geconstateerd dat een niet toegestane partij bagger terecht is gekomen in de Meeslouwerplas (niet toegestaan vanwege een te hoog gehalte aan arseen)”*.

¹⁰ Zie **1.** de Verklaring d.d. 28 januari 2019 van Aad den Draak, voormalig directievoerder baggerprojecten en projectmanager namens de Provincie Zuid-Holland, over de stortingen in de Meeslouwerplas en **2.** Het Feitenrelaas inzake toepassing baggerspecie uit Ringvaart in Meeslouwerplas van de Eenheid Audit en Advies van de Provincie Zuid-Holland (Feitenrelaas EAA 18 juli 2019, versie 0.95; Kenmerk: EAA19-CONCEPT).

daadwerkelijk zijn aangelegd conform het inrichtingsplan”, zoals de Nota Bodembeheer Vlietland vereist¹¹.

Omdat de Nota Bodembeheer het behalen van *“het beoogde eindbeeld of doelstelling van de herinrichting”* als voorwaarde stelt voor de overgang naar de volgende fase (de beheerfase) van de inrichting, kan BAM de herinrichting van de Meeslouwerplas ook niet overdragen aan de Provincie (die als eigenaar daarna trouwens verantwoordelijk zou zijn voor het in stand houden van het in de plas gebrachte materiaal en de afdeklaag en zo nodig herstel daarvan).

Conclusie

Anders dan Dijkgraaf en Hoogheemraden zijn wij juist **niet** van mening, dat er voldoende redenen zijn *“om de eindoplevering van het toepassen van grond/bagger te accepteren”*. Er zijn nog steeds (zij het wellicht beperkte) mogelijkheden om BAM te verplichten aanvullende werkzaamheden uit te voeren die de situatie in en om de Meeslouwerplas dichterbij *“het beoogde eindbeeld of doelstelling van de herinrichting”* kunnen brengen¹².

Bovendien komt het belangrijkste argument van Dijkgraaf en Hoogheemraden om de eindoplevering te accepteren, namelijk dat de waterkwaliteit in de Meeslouwerplas een onaanvaardbaar risico loopt bij volledige afdekking van de bagger, op ons over als een gelegenheidsargument. Ten eerste heeft Rijnland dit argument niet gebruikt om de werkzaamheden van BAM daadwerkelijk stil te leggen toen diverse actiewaarden werden overschreden tijdens het gebruik van de grond uit de boortunnel van de RijnlandRoute voor het afdekken van de bagger. En ten tweede is het afdekken van de bagger op de plasbodem met schoon materiaal van een geringer soortelijk gewicht dan zand helemaal niet onderzocht.

Slot

Vanzelfsprekend ook nu weer bereid tot nadere toelichting en nader overleg, met vriendelijke groet namens de Vogelwerkgroep Vlietland, de Werkgroep Milieubeheer Leiden, de Beheerscommissie Vogelplas Starrevaart en Recreatiecentrum Vlietland B.V.,

Bart Carpentier Alting en Wim ter Keurs

CC het algemeen bestuur van het Hoogheemraadschap van Rijnland
Gedeputeerde en Provinciale Staten van Zuid-Holland

¹¹ Dat het gewenste eindbeeld van de herinrichting **niet** behaald is en dat de oevers **niet** zijn aangelegd conform het inrichtingsplan, is overigens mede het gevolg van gebrek aan toezicht en handhaving van de kant van Rijnland.

¹² Zie onze brief van 7 december 2023 aan het dagelijks bestuur van Rijnland, waarin we bezwaar maken tegen het voorgenomen besluit om de thans voorliggende oplevering van de Meeslouwerplas te accepteren en waarin we Rijnland aansprakelijk stellen voor alle schade die daarvan het gevolg zou zijn.